

قالب قطعی
مکانیت و داستان
امتیاعی و طالب
اضلاقی

درس پانزدهم

میوه‌ی هنر

از جوهر تبر، زار بنالید سپیدار
از تشییع هیزم شکن و از هی نخار
کاین موسم حاصل بود و نیست تو را بار میوه
شد توده در آن باغ، سحر، همیشه بسیار
بگریست سپیدار و چنین گفت دگر بار درد

آن قصه شنیدید که در باغ، یکی روز
که از کز من نه دگر پنج و بنی ماند و نه شاخی
تبر با اولفت گفتش تبر آهسته که جرم تو همین بس
تا شام، نیفتاد صدای تبر از گوش
کساور زدهقان چو نور خود از این همیشه بر آفرخت

اندهم مرا سوخت چنین ز آتش اِدبار
ناچیزی تو، کرد بدین گونه تو را خوار
سرا انجام به جز سوختنش نیست سزادار ها
ای سوه فروش هنر، این دکه و بازار
گردار نلوکن، که نه سودی ست ز گفتار صفا
روز عمل و مزد، بود کار تو دشوار

آوخ که شدم هیزم و، آشگر گیتی
خندید بر او شعله، که از دست که نالی؟
آن شاخ که سر برکشید و میوه نیارد
هم (جز دانش و حکمت نبود میوه‌ی انسان)
از گفتمی ناکرده و بیوده چه حاصل؟ بند
(آسان گذرد گر شب و روز و مه و سالت)
روز عمل و مزد، بود کار تو دشوار

کتاب از روز قیامت

آرایه‌ی صراحتات نظیر تناسب

« پروین اعتصامی »

مثنوی

+----- +-----
@----- @-----
#----- #-----
&----- &-----

شعری که هر بیت آن قافیه مستقل دارد.
مثل نمونه ی عاشقانه لیلی و مجنون

محتوای مثنوی: حماسی، اخلاقی، عاشقانه،
عارفانه و تاریخی

قصیده

+----- +-----
+----- -----
+----- -----
+----- -----

شعری که مصراع اول با مصراع های زوج آن
با هم قافیه و تعداد ابیات بیش از 15 است .

محتوای قصیده: مدح، ستایش، وصف و پند
و اندرز و حکمت و عرفان و رثاء و مرثیه

رباعی

+----- +-----
+----- -----

چهار مصراع بوده و مصراع سوم آن معمولاً قافیه
ندارد، حرف اصلی شاعر در مصراع چهارم

محتوای رباعی: اغلب عارفانه، عاشقانه یا
فلسفی است، خیام نیشابوری، عطار، مولوی

قطعه

+----- -----
+----- -----
+----- -----
+----- -----

شعری که پایان مصراع های زوج آن هم قافیه
هستند و حداقل ابیات آن دو بیت است.

محتوای قطعه: معمولاً مطالب اخلاقی،
اجتماعی، تسلیمی، حکایت، مدح و هجو است.

شعر نو (نیمایی)

در شعر نیمایی هجاها با هم یکسان نیست و
مصراع ها کوتاه و بلند است. در این نوع قالب های
شعری قافیه ها میتوانند مختلف باشند و نیازی به
نظم و هماهنگی در قافیه بندی نیست.

بنیان گذار: نیما یوشیج
برگزیدگان: سهراب سپهری، شاملو، فروغ

درون مایه شعر نو: احساسات و تجربه های
فردی، عشق، سیاست و ...

غزل

+----- +-----
+----- -----
+----- -----
+----- -----

شعری که مصراع اول با مصراع های زوج آن با
هم قافیه و تعداد ابیات بین 5 تا 15 است .

در غزل "معشوق" مهم است و شاعر با معشوق
سخن می گوید و راز و نیاز می کند